

ชุมชนพรานกระต่าย : ร่องรอยของความรุ่งเรือง

อำเภอพรานกระต่ายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของจังหวัดกำแพงเพชรมีพื้นที่ประมาณ ๗๘๑.๘๘ ตารางกิโลเมตรมีอาณาเขตด้านทิศเหนือติดต่อกับอำเภอศรีมาศ อำเภอบ้านด่านลานหอย จังหวัดสุโขทัย ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร ทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร และด้านทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอเมืองตาก จังหวัดตาก

พื้นที่อำเภอพรานกระต่ายส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ดอน ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเนินตะกอนรูปพัดของแม่น้ำโบราณ ทำให้มีพื้นที่สูงทางทิศตะวันตกและลาดเทไปทางทิศตะวันออกและทิศเหนือ ทำให้ไม่ได้รับน้ำจากลำน้ำสาขาของแม่น้ำปิงจึงแล้งน้ำและมีแหล่งน้ำไม่มากนัก ในสมัยสุโขทัยมีการขุดทางน้ำเรียกว่าท่อปู้พญาร่วงนำน้ำจากแม่น้ำปิงผ่านเมืองพาน ซึ่งเป็นเมืองโบราณตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของที่ตั้งอำเภอพรานกระต่ายในปัจจุบันนอกจากนี้มีลำคลองเล็กไม่กี่แห่ง พื้นที่บางส่วนเป็นภูเขาแกรนิตและหินอ่อนที่มีคุณภาพ

ชุมชนที่เป็นที่ตั้งของอำเภอพรานกระต่ายปัจจุบัน มีผู้สันนิษฐานว่า ในอดีตเคยมีผู้คนมาอาศัยอยู่รุ่นหนึ่งตั้งแต่สมัยที่สุโขทัยยังรุ่งเรืองอยู่ และมีผู้คนมากจึงสามารถสร้างวัดได้หลายวัด เช่น วัดโพธาราม วัดไตรภูมิและวัดแถวทุ่งสะปรก เป็นต้น ส่วนอาชีพคงเกี่ยวกับเหล็กเป็นส่วนใหญ่ เพราะมีเตาถลุงเหล็กมีบ่อที่ขุดแล้วเหล็กขึ้นมาถลุงหลายแห่ง เช่น บริเวณเหนือวัดโพธาราม บริเวณเชิงเขาแก้ว และบริเวณริมถนนพระร่วง เป็นต้น ต่อมากงมีเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นจึงทำให้ต้องทิ้งถิ่นไปอยู่ที่อื่น ปล่อยให้หมู่บ้านร้างไป วัดต่าง ๆ ก็พลอยร้างไปด้วยและคงจะร้างไปนานนับร้อยปี จวบจนสมัยรัตนโกสินทร์จึงมีผู้คนมาตั้งรกรากบริเวณนี้กันใหม่ เมื่อชุมชนขยายตัวขึ้น ทางราชการจึงยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอพรานกระต่าย เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๕

ในปัจจุบันอำเภอพรานกระต่าย แบ่งพื้นที่การบริหารราชการส่วนภูมิภาคออกเป็น ๑๐ ตำบล ๑๐๕ หมู่บ้าน ประกอบด้วย ตำบลพรานกระต่าย ตำบลท่าไม้ ตำบลวังคอง ตำบลคุยบ้านโอง ตำบลตะแบก ตำบลเขาศรีศรี ตำบลหนองหัววัว ตำบลถ้ำกระต่ายทอง ตำบลคลองโพธิ์ไกร และตำบลห้วยช้าง

ประชากรส่วนใหญ่ของอำเภอพรานกระต่ายเป็นคนพื้นเมืองดั้งเดิม สืบทอดมาจากกรอบประเพณีและวัฒนธรรมเดียวกันมาอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่น อีกส่วนหนึ่งเป็นวัฒนธรรมที่ผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่นใกล้เคียงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของถิ่นตน โดยเฉพาะภาษาถิ่นพรานกระต่ายมีลักษณะสำเนียงคล้ายภาษาถิ่นของสุโขทัย ประเพณีท้องถิ่นของอำเภอพรานกระต่ายส่วนใหญ่เนื่องมาจากคตินิยมทางพุทธศาสนา ประชากรบางส่วนนับถือศาสนาคริสต์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

